

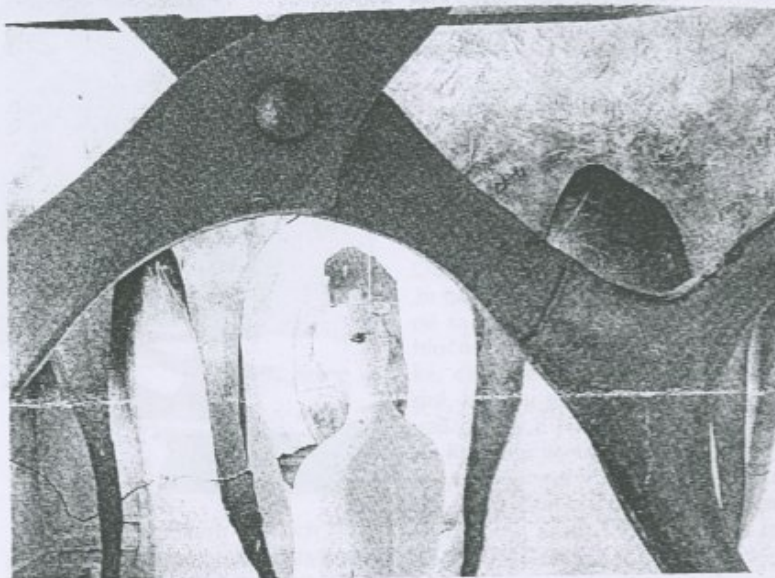
Tajuplná niť

v rozprávkovom kolovrate

Pred vstupnými dverami visí viažnička cesnaku, aby nám tu niekto nepobosoroval. Červená niť nás vedie chodbou, miňame plot, i dvere starej chalúčky. Na ceste sú červeným vyznačené magické dátumy: 11. 11. 2000, 25. 11. 2000, 30. 11. 2000, 13. 12. 2000, dátumy „stridžích dní“. Dozvedáme sa, že stridžie dni patria k najstarším tradíciám našich predkov. Kedysi dávno-pradávno, keď ľudia nevedeli písať, ani čítať a nebol ani kalendár, aký používame dnes, ľudia nosili predstavu o čase iba v pamäti. Za dlhých zimných večerov rozprávali fantastické zážitky, pripomínali si povere, čarovali a tešili sa na priaznivejší čas jarých a letných dní, keď pre veľké množstvo práce na poli nebolo možné zaznamenávať čas. Ten najlepšie poznali sudičky, preto sa im vravelo aj Vedmy dakedy aj Moreny. Ale teraz už pst! Ideme ich navštíviť.

Za bielymi závesmi je Rodenica, sudička, ktorá rozhodovala o narodení. Od nej sa ťahá červená niť ku kolovratu. Jurko si navlieka topánku a snaží sa kolovrat roztočiť. Ukazuje Marianke, že musia spoločne prejsť po veľikánskom jazyku Ljutenice. Rodičia pomáhajú deťom. Otvárajú veľké stridžie ústa, ktoré znezdajky zazvonili, akoby chceli pred nami skryť obrovské zubiská. Ljutenica čiže Lucía má moc nad všedným dňom, prácou, odvahou.

Tri sudičky Rodenica, Ljutenica, Striha. Predstavujú tri obdobia času. Minulosť, prítomnosť a budúcnosť. Sudičky pradu niť života, splietajú naše osudy. A najhroznejšia, Striha/-Striga môže kedykoľvek niť prestrihnúť.

Pokúšam sa hádať ďalej, nechcem zostať v zajatí krpatého Klingáča. Konečne sa mi otvára brána do svetlej izby. A mám tu veselú spoločnosť detí. Pod vedením Ivany Peťkovej, poslucháčky 5. ročníka Pedagogickej fakulty UK v Bratislave, vyrábajú Katarínske trúby. V prípade, že nepôjdu na poriadnu tancovačku, budú na nich trúbiť. Trúbenie odplaší temné sily.

Pani učiteľka Lenka Kováčová zo ZŠ na Nevädzovej ulici v Bratislave sa venuje v druhej polovici deťom. Dievčatám a chlapcom rozprávajú, že na druhý „Stridzí deň“ bolo možné sa naposledy zabaviť a odplašiť hlučné myšlienky na tiesnivé a krátke, chladné večery a temné zimné dni, ktoré u našich predkov vyvolávali obavy z nepriaznivých síl. Ale na Katarínu boli aj niektoré činnosti zakázané, napríklad pradenie, páranie peria, šitie niťou, štiepanie dreva a do domu nesmela vstúpiť prvá žena.

Deti sa vypytujú, okrem trúb vyrobili si pekné masky a tešia sa na ďalšie dni čarovania.

BIBIANA – Medzinárodný dom umenia pre deti v Bratislave v predvečer sv. Martina otvorila výstavu Stridzie dni a mestom prešli postavičky z výstavy a Dobšinského rozprávok, pripomínajúce hlavné stridzie dni – Martin na bielom koni, tri sudičky Ljutenica, Rodenica a Striha (ktorá osud strihá) Martin Klingáč a ďalšie.

Autorka scenára Dr. Dagmar Valčeková pre návštevníkov pripravila brožúrku, v ktorej nájdú vysvetlenie vzniku povier, čarovania. Odborne na tomto projekte spolupracoval spisovateľ Peter Valček, výtvarno-priestorové riešenie uskutočnili mladí výtvarníci Zuzana Hlavinová a Richard Slezák.

Tvorivé dielne sa konajú počas hlavných stridzích dní priamo vo výstavných priestoroch. Výstava potrvá do 10. 1. 2001.

Text a foto: ANNA HOLOŠKOVÁ

Sedí pod oblúkom veľkých nožníc. Sú to zvláštne hodiny. Na mieste jednej hodiny je celé jablko. Na ďalšej je z neho odhryznuté, každú hodinu sa zmenšuje až z neho ostane iba stopka.

Červená niť nás priviedla zimnou krajinou do izby k starej peci, kde ľudia pomáhali sudičkám priasť niť aj strihať čas. Robili to trhaním peria – magickými páračkami. A k týmto činnostiam neodmysliteľne patria príbehy, čarovanie. Skôr, než sa dostaneme od sudičiek, zastavujeme sa pred tieňom škaredého krpatého Klingáča. Z rukáva vyberáme hádanku. „Bielo je, nie je deň, čierna je, nie je noc, zeleno je, nie je tráva, má chvost a nie je krava.“

